

Mjerenje učinka u upravljanju gotovinom i izradi projekcija gotovinskih tokova: rezultati samoocjenjivanja 3. skupina

Zemlje: Bosna i Hercegovina, Hrvatska, Rumunjska, Srbija i Turska

1. Ishodi upravljanja gotovinom

Pokazatelj: raspon vrijednosti	BiH	Hrvatska	Rumunjska	Srbija	Turska
Postotak ukupnog iznosa (po vrijednosti) dospjelih mjesečnih plaćanja koja nisu izvršena na datum dospijeca (zbog nedostatka likvidnosti)	0	0	0	0	0
Omjer nepodmirenih predujmova ili drugih zaduživanja kod središnje banke i ukupnih mjesečnih rashoda, %	0	0	0	0	0

- ❑ **RUMUNJSKA:** Sva plaćanja su potpuno podmirena na dan kad su poslana; u zadnjem desetljeću ili dulje nije bilo odbijanja zbog nedostatka likvidnosti; sad se sva plaćanja izvršavaju na dnevnoj osnovi. Drugi pokazatelj nije relevantan jer je financiranje putem zajmova kod poslovnih banaka zabranjeno u državama članicama EU-a. Dopušteni su samo kratkoročni depoziti kod poslovnih banaka i drugi instrumenti za upravljanje gotovinom kao što su instrumenti u stranoj valuti. Aktivno upravljanje gotovinom. Svako jutro nakon izrade projekcije utvrdimo postoji li potreba za zaduživanjem kod poslovne banke ili putem deviza.
- ❑ **HRVATSKA:** Nema kašnjenja u plaćanjima u smislu onoga što je uneseno u sustav na dnevnoj osnovi, ali ponekad dođe do kašnjenja ako resorna ministarstva nisu unijela sve na vrijeme. Prvi pokazatelj je relevantan. Rokovi su propisani zakonom – do 60 dana ako je rok ugovoren, odnosno do 30 dana ako rok nije ugovoren. Drugi pokazatelj nije relevantan za države članice EU-a. Mogao bi se dodati pokazatelj za mjerenje troška viška likvidnosti zbog lošeg planiranja proračuna u okviru resornih ministarstava. Mogli bi se mjeriti dodatni troškovi povezani sa zaduživanjem za koje se naknadno ispostavi da nije bilo potrebno kao rezultat pogrešaka u projekcijama ili kašnjenja u ispunjavanju obveza plaćanja (posebno je problem kod većih projekata, često onih financiranih sredstvima EU-a). To je relevantno za projekte ulaganja i projekte financirane sredstvima EU-a, kod kojih su često zabilježena kašnjenja u izvršenju. Hrvatska nema formalnu rezervu, ali postoje resursi za sve potencijalne obveze.
- ❑ **SRBIJA:** Već godinama nema kašnjenja u plaćanjima; od 2023. sva plaćanja prolaze kroz sustav SPIRI, u koji proračunske jedinice tri godine unose višegodišnje obveze. Nema zaduživanja kod središnje banke.
- ❑ **BOSNA I HERCEGOVINA:** Pokazatelj pokazuje konsolidirane podatke za središnje razine države i dva entiteta. Nema kašnjenja u plaćanjima i nema zaduživanja kod središnje banke. Upotrebljavaju se blagajnički zapisi / dugoročne obveznice. Operativni planovi – dodjele sredstava proračunskim jedinicama na mjesečnoj osnovi, koja se upotrebljavaju za njihove mjesečne rashode.
- ❑ **TURSKA:** Pojednostiti su u prezentaciji dostavljeni ranije 2. dana. Nema odbijanja plaćanja, a posebno ne zbog problema s likvidnošću. Zakonom je zabranjeno zaduživanje kod središnje banke.

2. Obuhvat JRT-a

Pokazatelj: prosječne vrijednosti	BiH	Hrvatska (godišnje)	Rumunjska	Srbija	Turska
A. Gotovinska salda na JRT-u pod kontrolom trezora/riznice i dostupna za ispunjavanje preuzetih obveza (u lokalnoj valuti)*	1.691,5 mil. BAM	2.909,9 mil. EUR	oko 1,5 mlrd. EUR	nije relevantno	
B. Ukupno druga salda opće države u bankarskom sustavu (u lokalnoj valuti)**	2.582,4 mil. BAM	2.824,3 mil. EUR	0	nije relevantno	
C. = A/(A+B) x 100 posto	39,56 %	50,74 %	100 %		92,1 %

- ❑ **RUMUNJSKA:** sva plaćanja idu preko JRR-a, uključujući podnacionalnu razinu. Nema računa za privremeno držanje sredstava. Gotovinska rezerva drži se u središnjoj banci, a ne na JRR-u. Velike promjene ovisno o mjesecu, npr. jer mirovinska plaćanja padaju na različite datume, ili zbog ciklusa otkupa dugoročnih obveznica.
- ❑ **HRVATSKA:** podnacionalne razine i njihovi izvanproračunski fondovi imaju vlastiti JRR; obuhvat središnje razine je oko 90 % (uz uzlazni trend i određene fluktuacije ovisno o količini financiranja sredstvima EU-a iz godine u godinu). Potrebno je dodatno proširiti obuhvat JRT-a na središnjoj razini.
- ❑ **SRBIJA:** odgovornost Ministarstva financija; nemamo podatke o općoj državi u riznici/trezoru. Od 2025. sustavom SPIRI bit će obuhvaćena i lokalna razina, ali odgovornosti/podaci za opću državu nisu u riznici. Za pokazatelj A odgovorno je Ministarstvo finansija, a ne riznica/trezor. Podaci za pokazatelj B nisu dostupni. [Skupina je napomenula da bi riznica/trezor ipak trebala/o imati pristup takvim podacima]
- ❑ **BIH:** pokazatelj A uključuje JRR-ove središnje države i dva entiteta, pokazatelj B uključuje i kantone, općine i gradove te izvanproračunske fondove koji nisu obuhvaćeni JRT-ovima. Mirovinski fondovi su obuhvaćeni JRT-om, drugi nisu. Kantoni i općine/gradovi imaju vlastiti JRT. Ukupno 60 % uglavnom zbog kantona u FBiH-u, koji imaju i nadležnosti sektora obrazovanja i zdravstva.
- ❑ **TURSKA:** podaci o gotovinskim saldima nisu javno dostupni. Ne objavljuju se podaci o bilanci stanja središnje banke i podaci o depozitima u banci u državnom vlasništvu (podaci o državnim bankama ne objavljuju se čak ni naknadno. Do razlike između 92 % i 100 % uglavnom dolazi zbog općina.

3. Točnost projekcija gotovinskih tokova

Pokazatelj (prosječne vrijednosti)	BiH	Hrvatska	Rumunjska	Srbija	Turska
Pogreška, prihodi	3,28 %	8,0 %	5,0 %	0,85 %	3,8 %
Pogreška, rashodi	8,00 %	3,6 %	3,8 %	1,65 %	3,0 %
Neto odstupanje	11,39 %	11,6 %	0,3 %	1,52 %	

- ❑ **RUMUNJSKA:** pesimistični pristup prihodovnoj strani. Na rashodovnoj strani fluktuacije su ponekad uzrokovane promjenama politike (npr. povećanja mirovine) ili ciklusom tromjesečne dodjele proračunskih sredstva ili rasporedom priljeva dividendi državnih poduzeća. Provodi se monitoring projekcija i stvarnog stanja, trenutačno na manje detaljan način, kako bi se u budućnosti mogli bolje objasniti relevantni čimbenici. Čini se da stvarno stanje prihoda tijekom mjeseca u odnosu na projekciju utječe i na vremenski raspored rashoda.
- ❑ **HRVATSKA:** konzervativne projekcije prihoda. Rashodi u tim mjesecima imali su sporiju dinamiku izvršenja zbog određenih kašnjenja u rashodima prethodno navedenih velikih projekata. Projekcije drugih rashoda su točnije. Projekcije rashoda provedene su zajedno s resornim ministarstvima / proračunskim jedinicama. Za najveće izdatke treba utvrditi datume (npr. mirovine svakog mjeseca uvijek na isti datum), što pridonosi predvidljivosti. Članovi Odbora za likvidnost traže objašnjenje odstupanja u projekcijama, ponovno uglavnom zbog projekata ulaganja / projekata EU-a velike varijabilnosti.
- ❑ **SRBIJA:** Sve proračunske jedinice svakog mjeseca unose plan izvršenja u sustav SPIRI za ostatak godine na 3. razini ekonomske klasifikacije za sve izvore financiranja. Uprava za trezor na temelju toga priprema mjesečne projekcije rashoda. Odjel za upravljanje dugom bavi se depozitima, aukcijama itd. Održava se mali broj mjesečnih sastanaka o projekcijama s odjelima za proračun, upravljanje dugom i riznicu.
- ❑ **BOSNA I HERCEGOVINA:** riječ je samo o razini Federacije. U ta tri mjeseca uočene su velike mjesečne varijacije uglavnom zato što isplata dividendi nije planirana za 3. mjesec, a provedena je na prihodovnoj strani. Na rashodovnoj strani, u 2. mjesecu (kolovoz/august), vjerojatno zbog praznika, proračunske jedinice nisu izvršile sve planirane rashode te je središnji prijenos općinama/gradovima odgođen za sljedeći mjesec. To su bili ekstremni mjeseci. Prva dva pokazatelja su vrlo korisna, a treći bi se mogao dodatno analizirati/usavršiti.
- ❑ **TURSKA:** Brojčani podaci su prikazani u apsolutnim vrijednostima. Neto odstupanje nije uključeno jer nije objavljena apsolutna razina podataka o prihodima. Osim toga, nismo sigurni da je predloženo neto odstupanje najprikladniji način izračuna. Pokazatelji projekcija prihoda i rashoda već se upotrebljavaju i o njima se izvještava zamjenik ministra.

Sažetak

❑ Pokazatelji za ISHODE UPRAVLJANJA GOTOVINOM:

- ❑ Nisu relevantni za ovu skupinu zemalja jer nema problema s likvidnošću, a zaduživanje kod središnje banke je zabranjeno. Međutim, plaća se trošak pretjerane zaštite likvidnosti u slučaju kašnjenja/nerealiziranja rashoda.

❑ Pokazatelji za OBUHVAT JRT-a:

- ❑ Relevantni. Međutim, postoje otvorena pitanja o tome što se mjeri (npr. obuhvaćamo li prekonoćne ili druge depozite pod kontrolom riznice; također zemlje koje nemaju podnacionalna salda na JRR-u možda trebaju izvještavati o dvama pokazateljima).

❑ Pokazatelji za IZRADU PROJEKCIJA GOTOVINSKIH TOKOVA:

- ❑ Neke mjere mogu uključivati varijable politike ili ograničene varijable. (Ako su rashodi ograničeni na prethodno dogovoren plan, sposobnost izrade projekcija rashoda ne ocjenjuje se na odgovarajući način.)
- ❑ Teško je utvrditi najtočniji ili najkorisniji način izračuna pogrešaka u projekciji neto odstupanja.
- ❑ Određene diskusije o tome kako najbolje izračunati prosječnu vrijednost kod pogrešaka (neto ili zanemarivanje negativnog predznaka).
- ❑ Jesu li pogreške koje upućuju na veći odljev „ozbiljnije” od onih koje upućuju na veći priljev?

HVALA!

